

RICARDO CARBALLO CALERO, UNHA VIDA AO SERVIZO DE GALICIA

—Por XOSE MIGUEL A. BOO

OS ANOS MOZOS DE
ESCOLA E
UNIVERSIDADE

—¿Cómo foron os seus anos mozos de estudante?

—Iniciei os meus primeiros estudos na cidade do Ferrol. Había entón un colexio que dirixía un escritor galego que figura na miña "Historia da literatura..." don Manuel Comellas Coimbra. Un neto deste señor é un catedrático de Historia que seica esta na Universidade de Sevilla ou de Granada... Pois ben este mestre, que era unha persoa moi acreditada coma mestre no Ferrol, produciu unha serie de obras literarias entre as que destaca unha peza en Galego chamada "Pilara, a grandeza dos humildes", que é unha especie de "Alcalde de Zalamea". O problema é fundamentalmente o mesmo que o de Calderón, pero o trata cun plantexamento máis progresivo, porque o alcalde, pai da moza asoballada por un seducido ou violador, non acepta o matrimonio coma solución.

Permanecín no Ferrol até rematar o bacharelato, despois ingresei na universidade de Santiago onde me puxen en contacto, aló polo ano vinteseis, cos mozos estudantes máis vellos ca min e cos profesores que traballaban no "Seminario de Estudos Galegos", entidade da que cheguei a ser segredario de actas e segredario xeral. Fixen primeiro a carreira de dereito e logo a de Filosofía e letras casi enteiramente por libre.

As persoas que entón se relacionaban principalmente connigo eran algúns dos fundadores do Seminario como Fermín Bouza Brey, Xosé Filgueira Valverde, Lois Tobío, e os que constituían unha segunda promoción: Sebastián González

exercicios eliminatorios. Naturalmente ao remate da contenda aqueles nomeamentos non tiveron validez e pasados moitos anos déusenos a posibilidade de rematar as oposicións. Fun a Madrid, e no ano sesenta e cinco din conta dos exercicios que encelara no 36.

—Resulta curioso... Mire unha cousa, ¿durante o tempo que estivo na zona republicana mantivo algún tipo de contacto con outros galegos?

—Había moitos galegos. Eu mantiven contacto con Castelao que alí vivía. Polo demáis reuníamonos con frecuencia pra teren noticias do que ocurría. Eu despois estiven nas trincheiras por suposto; formei parte dos defensores de Madrid.

Con Castelao, Suárez Picallo e outros galeguistas realizábase un labor fundamentalmente informativo. Constituíronse grupos de combatentes. Eu era entón membro dunha sociedade sindical de Profesionais da Administración local porque fixera unhas oposicións e fora nomeado oficial administrativo do Ayuntamiento do Ferrol. Agora recentemente a comisión permanente ferrolán acordou que se anulara a suspensión do corpo que se decretara durante a miña ausencia. Ben, pois os do sindicato formamos un batallón que se trasladou inmediatamente primeiro a Villaverde e despois ao barrio de Usera. Mais adiante pasei a Valencia, Sierra Morena e Andalucía.

Despois nomeáronme oficial do exército republicán igoal que aos que tiñan estudos universitarios e pasaron uns cursos. Era unha cousa semellante aos "estampillados" da zona franquista. A min dábanme o grado de tenente.

A EXPERIENCIA DE

Naceu hai setenta anos na cidade de O Ferrol. A súa "Gramática Elemental do galego común" e a súa laboura ao fronte da cátedra de Lingua e Literatura de Galicia fixérono abundantemente coñecido. Os críticos, os estudosos e mesmo os escritores teñen botado man da súa obra pra incluír mancheas de citas suas nos seus traballos. Agora ven de se xubilar do seu traballo na Universidade.

De Carballo Calero tense dito que é o principal ensaísta de temas literarios galegos contemporáneos e así ténselle recoñecido dende a aparición da súa historia da literatura galega que se estende dende a guerra da independencia hastra os nosos días. Pero non imos falar da súa produción, porque ista háchase nos libros coma el mesmo apunta.

Ricardo Carballo agarda a visita sentadò coas pernas debaixo da mesa a carón dunha estufa porque aínda anda convalecente dunha desas gripes as que primeiro non se lles fai caso e logo amolan a un que rabean.

Aínda que a conversa foi ben comprida, quedaron lóxicamente moitos temas fora. Cecaís a culpa tívoo o primeiro laear sobor da súa vida que xa lle pertencía a unhas lembranzas pouco menos que bretemosas i esvaídas. Coido que pagou a pena.

FERROLE LUGO DA POSGUERRA: TRABALLAR EN PRECARIO

—Primeiro detiveronme e despois fun xuzgado con fiscal e defensor, por suposto. O fiscal solicitou prisión perpetua e condenaronme a doce anos e un día de reclusión. A calificación do delito foi por "adhesión a rebelión". Estiven preso dous anos porque se aplicaban unhas disposicións que consistía nas chamadas redencións de penas polo traballo e que puñan en práctica ante a necesidade de eliminar xente da que se tiña presa, que era moita. Con tal mo tivo deixaban que saíra tal ou cal persoa en liberdade condicional, por suposto, hastra que transcurriera o tempo da condena.

dos 1960, e os que constituían unha segunda promoción: Sebastián González, García Paz, e Antonio Fraguas, esto polo que se refire a mozos pouco maiores cá min. Conocín tamen ao primeiro presidente do Seminario, don Armando Cotorelo que tamen foi profesor meu, e ao que lle sucedeu don Salvador Cabeza de León, decano da facultade de Dereito.

—¿Poderíase dicir que iste e xa o momento en que toma contacto co galeguismo?

—O meu contacto co galeguismo foi precisamente a traveso do "Seminario de Estudos Galegos". Claro que eu xa escribira en galego antes de chegar a Santiago porque esto xa o fixen no Ferrol cando neno. Casi todos eses homes que lle mencionei constituiron despois o Partido Galeguista do que formei parte desde o primeiro momento. E dicir, eu fun fundador, e por tanto asistín a primeira xuntanza que se celebrou en Pontevedra onde se uniron diversos grupos que constituiron o PG alo polo ano 31, pouco despois de proclamada a República.

A HISTORIA DUNHAS LONGAS OPOSICIONS

—O escemenzo da guerra civil colleuno en Madrid facendo oposicións. ¿Como foi a historia?

—Efectivamente. Rematara a carreira de Filosofía e Letras e estaba facendo oposicións cando estalou a guerra. Alí pasei todo o tempo que durou a contenda, non en Madrid senon en diversos puntos de España republicán, e voltei a Galicia cinco anos despois de deixala. Foran uns cursiños pra profesores encargados do curso de Instituto, e unhas oposicións a cátedra, pero estas últimas non chegaron a iniciarse ao terense noticias do inicio da guerra. Eu vivía daquela nunha casa moi próxima ao vello caserón da universidade de San Bernardo, xusto na rúa do Pez. Trinta anos despois puíden traballar como adxunto e despois agregado no Instituto Rosalía de Castro de Santiago.

Claro que durante a guerra, a República reconeceu a condición de catedráticos de lingua e literatura de Instituto aos que aprobáramos os

A SPERIANCIA DE DOUS ANOS DE CADEA

—E ao remate da guerra veu a cadea, ¿non? ¿Cal foi o proceso e cal a experiencia?

—Eu estiven no exército ate o mesmo momento da rendición republicán. Enton fun detido, xuzgado e condenado. Permanecín durante dous anos no presidio militar de Jaén onde me colleu o desenlace da contenda. Dende o punto de vista moral foi una experiencia positiva, atopei moita xente que non coñecía. En medio das dificultades que sempre se ten neste tipo de vida era posible incluso un certo nivel intelectual nas conversas porque había xentes das que se podían aprender cousas. A maior parte daquelas persoas, que eran mais vellas cá min, desapareceron. Pensando un pouco pódolle dar nomes que a vostede lle dirán algo. Por exemplo, un compañeiro meu de cadea foi Cayetano Redondo que era un vello socialista que ademais fora director do "Socialista" nalgunha etapa. Era un home forxado nos sindicatos e que ao remate da guerra estaba encargado da alcaldía de Madrid ao ser o primeiro tenente de alcalde. A súa xestión coincidiu coas matanzas da "Cárcel Modelo", e aínda que era un home de moralidade irreprochabel, despois foi condenado a morte como si efectivamente houbera tido algunha clase de participación nesa invasión da cárcel co conseguinte asinamento dos presos políticos franquistas a mans de grupos incontrolados. O alcalde de Madrid entón era Rico pero cando a capital estaba en perigo él foise a Valencia e don "Caye", que así lle chamábase, tivo que encargarse da alcaldía. Excuso dicir que Redondo non tivo culpabilidade ningunha naquela matanza porque era o que se di un santo no senso laico da palabra. E esa foi a razón pola que se lle pediu a pena de morte e que despois se lle aplicou. Pero xa fora trasladado a Jaén e non convivía connigo. Outro compañeiro de cadea foi Valentín Gutiérrez de Miguel que tamen fora director de "El Socialista".

—¿Cantos anos lle pediran a vostede e cantos botou na cadea?

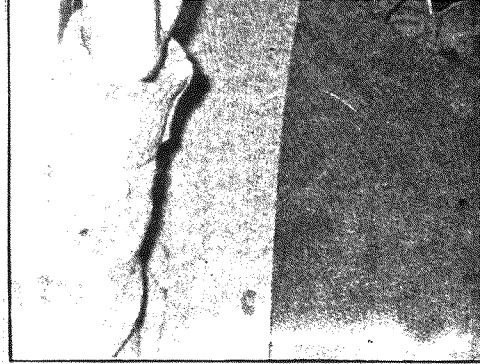
Durante os dous anos que estiven na prisión contei coa axuda da familia e dos amigos que me facilitaron a posibilidade de millorar as condicións de vida, pero non houbo influencias pra que abandonara a cadea. A única razón foi que había que rematar unha situación que resultaba gravosa pra o goberno e por iso se aplicaronas normas de redención de penas.

—Despois viñeron as etapas de ensinante no Ferrol e mais en Lugo...

—Volví a miña terra e tiven que traballar no ensino nas condicións precarias en que entón unha persoa con eses antecedentes podía traballar. Porque craro, precisaba de certificados de adhesión ao réxime e non podía exercer coma profesor de maneira oficial. Eu era licenciado pero tardei en poder reingresar no colexio profesional, no que era preciso estar incluído para que a tua firma fora válida nas dilixencias dos libros escolares. No Ferrol estiven hastra o ano 50 e de alí pasei a Lugo onde se me ofreceu a dirección dun colexio experimental que se fundou entón e que se chamaba "Fingoi" e no cal permanecín ate o ano 65. Era unha especie de Instituto-Escola, unha fundación de don Antonio Fernández López que tiña tal entusiasmo e ideas pedagóxicas que chamaban a atención nos ministerios, Fernández López fíxose ouvir e conseguiu que funcionara como colexio experimental, o que permitía unha liberdade de programación imposible noutros centros. Así conseguimos, por exemplo, incluír a coeducación, cousa que naquela época non era admitido. Como o colexio funcionaba en réxime de media pensión tiñamos rapaces que permanecían no centro horas abondo que nos permitiron facer diversas iniciativas culturais coma a representación da última parte de "Os vellos non deben de namorarse", ou de pezas extranxeiras traducidas ao galego.

DA POLITICA AO SEMINARIO DE ESTUDOS GALEGOS

—Canto durou a súa xeira de galeguismo partidista e por qué a deixou?

—Eu permanecín dentro do Partido Galeguista nos tempos anteriores a guerra e deixei a actividade política despois de rematada, cando regresei ao meu país e esa actividade era xa imposible dende o punto de vista legal. Estiven sempre en contacto cos meus antigos amigos, pero cando se refixeron algunhas das entidades políticas que existiran antes, ou se fundaron outras novas eu seguí a conducta daqueles que se adicaron especialmente a actividade cultural.

A Carballo Calero houberalle gustado mais unha entrevista meditada, cecais cun cuestionario polo medio, pero se brinda igual aínda que laia non lembrase mellor da súa biografía. El o que quere é pasar xa ao terreo da lingua e da literatura. Imos alá.

—Xa referíndonos aos trinta derradeiros anos, qué balance podería facer da literatura galega, posto que iste foi un dos eidos do seu estudo dempois da etapa política?

—Por suposto, pra quen estaba inmerso na vida literaria galega con anterioridade á guerra, o feito de contemplar o desenrolo da literatura nos últimos trinta anos deita un resultado que aparentemente e extraordinariamente positivo. Cando viviamos nos tempos do primitivo "Seminario de Estudos Galegos" non se facían máis de dúascentas unidades en materia de edicións de libros e o galeguismo literario tiña un número de lectores sumamente reducido se o comparamos co que ten hoxe. Agora ben, non se pode tampouco deducir de esto

que todo fora progreso. Non cabe dúbida que o grupo de escritores da Xeración "Nós" constituía un conxunto coherente e moi brillante que cecais non foi superado nos tempos modernos. Aprendimos moito máis o noso idioma. Hoxe, aínda que o galego sempre sexa un instrumento moi problemático de utilización literaria como consecuencia do longo tempo que viviu en estado salvaxe, sin norma, sin ensino, un escritor un pouco coídadoso ten ao seu dispor moitos medios pra escribir decentemente. Na época anterior a guerra todo era máis improvisado e así mesmo os maiores escritores incurrían en erros de tipo léxico ou sintáctico que hoxe se poden evitar. Hai que recordar sin embargo que neses tempos escribían en Galiza Otero Pedrayo, Risco, Castelao, Cuévilas, Cabanillas, Noriega Varela... que son verdadeiros clásicos da nosa historia literaria.

AS PROMOCIONS DOS DERRADEIROS TRINTA ANOS

Alguns xéneros desenroláronse máis. O fenómeno máis importante dende logo é a perda da hexemonía da lírica. Hoxe xa non interesan tanto os poetas líricos porque evidentemente sobrancean máis os prosistas, os escritores e os ensaístas. Esto

—Fágume un análise de urxencia da poesía, e narrativa, o ensaio, dos seus rasgos, aportacións e novidades durante eses trinta anos.

—Ao meu xuício, como xa indiquei, a poesía lírica perdeu a súa hexemonía. Houbo un momento, inmediatamente despois de rematar a guerra en que se seguían as tradicións anteriores cunha tendencia a poesía de tipo neotrovadoresco que Cunqueiro iniciara. Logo veu o auge do existencialismo. Cásese todos os poetas empezaron a sentirse máis ou menos angustiados pero logo esto acabou coa entrada da poesía social e todos os poetas comezaron a sentirse preocupados polo destino da colectividade. E a etapa que simboliza a figura máis popular, Celso Emilio Ferreiro. Entón é cando perde a súa hexemonía a lírica porque evidentemente hai unha tendencia didáctica na literatura, que é millor servida por xéneros prosistas. Cecais nos últimos tempos asistimos a unha revitalización da poesía lírica que recobra unha serie de orientacións xa desvanecidas na época anterior. Ao fronte dese movemento eu situaría a eses tres mozos que publicaron un libro colectivo ao que eu puxen prólogo e que se titula "Alén".

NOVA NARRATIVA E INFLUENCIAS

—¿Qué figuras aparecen e sobrancean nesta xeirá de tres decenios?

—Dentro da narrativa breve aínda que tamen teña escrito novelas, unha das figuras mellor dotadas é Méndez Ferrín, quen teñ demostrado en libros como "Elipsis e outras sombras" unha gran capacidade pra orgaizar un material estruturado con arreglo a unha poderosa fantasía e que ten intención unhas veces puramente gratuita de creación literaria, e outras veces con obxetivos máis realistas supón un esforzo no que se manifesta unha agudeza e unha superioridade no dominio natural dos medios coa que dificilmente pode compararse calquer outro dos seus contemporáneos. Pero esto non significa que non teñamos outras figuras moi importantes tamen na mesma narración curta e na novela. Son nomes sobradamente coñecidos e non quero repetir os que xa están na boca de todos,

aos escritores do dazanove e comenzos do vinte. A serie de problemas que plantexa a solución de cuestións que van implicadas no cultivo dunha lingua que non se estuda, que non é oficial, eran demasiado importantes para que se poideran resolver sin un estudo sistemático. A inclusión dos estudos de lingua e literatura galega na universidade de Santiago como consecuencia da creación dunha sección de filoloxía románica facilitou o estudo científico do galego. Así todos aprendimos moitísimo, salvo aqueles que non quixeron aprender, que os hai, porque hai quen escribe hoxe igual que en 1936. A realidade e que temos moitísima millor información sobre o idioma e aínda que a solución depende moito da imaxe que teñamos do propio idioma, en este sentido non podemos aspirar a unha unificación absoluta do léxico, que sería mesmo contraria aos intereses estáticos da literatura, sin embargo sabemos distinguir millor o que é un castelanismo, o que é un vulgarismo, do que sabíamos antes.

—¿Qué aportacións ao idioma galego se fixeron dende a cátedra que vostede ocupa na universidade compostelana?

—Xa sabe vostede que teño publicado diversas obras e a súa repercusión non a pode medir eu. Fixen, eso sí, un esforzo por axudar ao rexurimento do idioma e a miña "Gramática" que se editou sete veces, coido que non deixou de contribuir a dar craridade neste terreo. Por outra banda hai uns traballos monográficos publicados en revistas especializadas. En fin, agora que xa non estou ao fronte da cátedra será ocasión de ver se froitifica algo do meu labor.

O GALEGO CHEGA HASTRÁ O MONDEGO

—¿Cal é o porqué dunha vida adicada a "tesis lusista"?

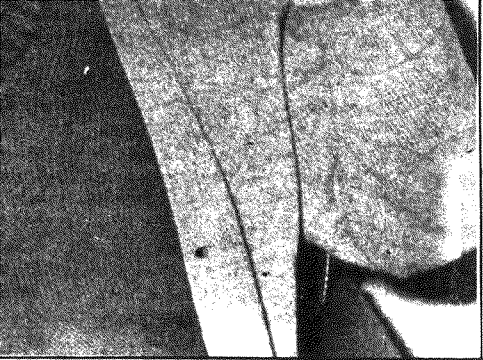
—Si vostede fala da tesis lusista, que eu non lle chamo así, teré que decirlle que a denominación de "lusista" procede mais ben dos castelanistas, e por contra hai que chamar lusismo ao galeguismo. Pero si lusismo significa contacto do galego co portugués, entón isto quere decir que o portugués está incluído dentro do galego. O portugués é unha forma do galego e hai un romance hispánico occidental como ensinou dende sempre don Ramón

digo que e de desexar a coordinación con Portugal e Brasil para abrir fronteiras de lectores, senon chegaríamos a falar un simple dialecto do castelán. Pareceme utópico que se enfrente ao galego con dous xigantes con tantos millóns de falantes como o portugués e o castelán.

A TESIS DO CODIALECTO

—¿Qué opinión lle merece o escrito que mandou Rodrigues Lapa ao coloquio internacional de Tréveris cando di que a lingua literaria do galego chámase hoxe portugués e cando engade que "os velhos caciques renasceram, até com o rótulo de galeguistas, e Madrid é quem vai dirigir a operação lingüística do funeral do galego"?

—Rodrigues Lapa, está craro, sostén que o galego que se escribe hoxe non é unha lingua literaria senon a "reproducción en casstette", poderíamos dicir, do falado. Pra termos, unha lingua escrita culta, é preciso que recuperemos o perdido ao longo dos séculos. Lapa non defende pois a desaparición do galego senón que está a espoñer simplemente a teoría do reintegracionismo. E por suposto, o isolamento do galego favorece aos intereses centralistas. Hai un sistema lingüístico occidental que abrangue ao galego, o portugués e o brasileiro. Agora ben, teño que dicir que eu non son partidario como Rodrigues Lapa ou o mesmo Castelao de que o galego se chegue a confundir co portugués, porque o galego non ten por qué perder as suas peculiaridades senón que debe subsistir como norma dentro dese sistema. Naturalmente estou menos dacordo aínda en que o galego chegue a ser un dialecto do castelán. Así como historicamente o portugués e un dialecto do galego, socioloxicamente pra eles ocorre agora o contrario. En consecuencia, eu estaría máis dacordo co concepto "codialecto" que acuñara Xosé Leite de Vasconcelos. Así pois, conservando as nosas peculiaridades idiomáticas, limpas de castelanismos, poderíamos reintegrarnos no galego-portugués que é o noso mundo. Hai que decatarse que tamen dentro do propio Portugal existen variedades idiomáticas. Así na zona do Alentejo teñen tantas diferencias como nos co portugués burócrático. Por todo elo tampouco son

repetir os que xa estan na boca de todos, —moitas veces por rutina—, pero é evidente que nestes ultimos tempos os premios que en diversos certames gañou Xavier Alcalá son premios que nos permiten descubrir un verdadeiro talento de novelista.

—Ao marxe desa moda existencialista houbo algunha outra corrente europea que influira na nosa literatura contemporánea?

—No propio Méndez Ferrín e noutros escritores como María Xosé Queizán hai, ao menos inicialmente, un reflexo do "nouveau roman" que se chamou "nova narrativa". Esta denominación eu creo que procede do propio Ferrín e corresponde aun momento interesante, moi brillante, de literatura experimental aínda que a transcendencia histórica dese movemento foi limitado. Por suposto, antes dos escritores mencionados houbo outros que iniciaron tentativas deste signo e tamén podemos mencionar o feito de que haxa unha especie de resurrección da poesía de vanguardia da anteguerra, xa que hai mozos que escriben unha lírica na que mais que unha expresión de tipo racional priva un transracionalismo que recorda en certo modo ao surrealismo francés.

Tamén é interesante recordar que entre os máis brillantes escritores en prosa dos tempos actuais figuran persoas que se revelaron agora como cultivadores de xéneros distintos aos que utilizaron antes da guerra. Son os casos típicos de Cunqueiro e Blanco Amor, moi coñecidos coma poetas pero que eclipsaron totalmente a súa sona facéndose cun nome moi distinguido como escritores en prosa.

A CONTRIBUCION DA UNIVERSIDADE

—Pasando ao tema do idioma, ¿qué avances se rexistraron no galego coma lingua escrita e culta?

—Avances extraordinarios que están ligados ao feito de que o estudo do galego se realizara a nivel universitario. Realmente antes da guerra civil aprendíamos o galego escoitando aos que o falaban espontaneamente, os campesiños, e lendo

ensinou dende sempre don Ramón Menéndez Pidal do que unha forma é o portugués oficial ou normativo. Logo hai outra serie de falas, que son os dialectos do portugués, e o galégo que é a forma primitiva pero que quedou truncada na súa evolución por razóns políticas. Agora ben, a fronteira do Miño e unha fronteira política pero non lingüística. Se vostede algunha vez ten pasado o Miño verá que os nomes das localidades do sul son idénticos aos do norte e que a xente fala igual. A xente non di "uma" senon "unha", tampouco di "coração" senon "corason". Agora que craro, si fala cos funcionarios de alfandega ou aduana, notará que a súa fala esta revestida por unha capa de portugués oficial. Pero o galego continua polo menos hastra o Mondego coas características esenciais que tiña no norte. O problema é esatamente igual que o do valenciano con respecto ao catalán ou do andaluz co castelán. Cando se di lusismo non sei qué se quere indicar; si se quere decir que desexamos a desaparición do galego e a súa substitución polo portugués, é algo inesato. O que queremos é que non desapareza o galego substituído polo castelán e nos parece que para esto convén a reintegración do galego no complexo idiomático do occidente. Por outra banda eu penso que vivimos en tempos en que hai que pensar as cousas con certo espírito de amplitude dimensional, e dado que o castelán, e a lingua de moitos galegos, o numro de galego-falantes e de galego-lentes nunca pode ser moi grande, e si temos a ventaxa de que o galego se espallara por Portugal e as súas colonias, especialmente polo Brasil, o mantimento dese mundo galaico-lusitan nos remitiría a unha realidade actual. Pola contra o aillamento do noso idioma tratando de distinguilo sistemáticamente do portugués, o que non se pode facer máis que accentuando os castelanismos que tantos séculos de dominio centralista infundiron nel, non conducirían máis que ao debilitamento do idioma que dificilmente podería resistir ao castelán.

Eso de lusismo xurdiu con carute satírico ou denigratorio e soio o admito se o opoñemos a castelanismo por iso

burocrático. Por todo elo tampouco son partidario dun decreto de unificación; o que había que facer e sentarse a falar sin paixón. Ademais, de un tempo a esta parte estamos asistindo a certas restauracións moi elocuentes. Non soio se empeza a empregar a conjugación de "dicer" e "viver" senon que hoxendia, por vez primeira, existe comunicación entre os intelectuais e o pobo. Mentras Rosalía ou Lamas Carvajal decían "gallego" porque consideraban que "galego" era aporuguesado, agora xa todo o pobo emprega esta segunda acueción. E hastra compre dicer que no mesmo idioma portugués hai palabras galegas que eles conservaron e nos non porque nunca tiveron que pagar tributo de dominio ao castelán como nos pasou a nos.

O DECRETO DE BILINGUISMO

—Xa pra rematar, gustaríame que me dera a súa opinión do decreto de bilingüismo.

—Iso que se chama decreto de bilingüismo é unha lexislación que hai que considerar superábel. Un recoñecimento de status idénticos pra o galego e o castelán non vai servir en absoluto pra superar o noso problema. O galego está necesitado dunha protección especial que o situara por riba do castelán pra potencialo e superar a desventaxa que leva despois de tantos anos de esmagamento. Polo demáis e evidente que ese tipo de protección non se consegue coa cooficialidade. Que—qué medidas tomaría eu? Iso pertence ao plano da política e coído que os encargados de posibilitar a subsistencia do galego deberían ser ou algunha institución ou o parlamento galego. Eu que non profeso doutrina política partidaria ao respecto o único que podo dicer e que hai que primar, mediante a súa oficialización, a lingua galega.

Andase a dicer por ahí a parvada de que o decreto de bilingüismo galego e idéntico ao catalán. Pero é que hai que ter en conta que as condicións sociais son diferentes e si ali pode servir para desenrolar o seu idioma, eiqui esta craro que non.